דנפישא בלישה. פירש רש"י וב"ה מתירין משום דאמר ר"ש בן אלעזר [ט] ממלאה אשה תנור פת וכו' ולא נהירא מדאי דאם כן ה"ל לאתויי הא דר' שמעון בן אלעזר כיון דפלוגתייהו בהכי ועוד דלא דמי כלל לפתין גריצין ולמאי אייתינהו הכא לכן נראה לי דפת מרובה [ע] דקאמר היינו פתים גדולים ביותר ועושה לצורך חול הואיל ואין בו טורח כל כך והכי משמע בירושלמי מתוך שאתה מיגעו ממנע ואין עושה אלא כדי צרכו דפת קטן יש בו טורח יותר בעריסת כל אחד ואחד ובין גריצין ובין רקיקין היינו כדי צרכו בלבד וגם הן שוין בעביין אלא דגריצין היינו גדולות ורקיקין קטנות והא דקאמר בסמוך משום דקא טרח טרחא דלא צריך הכי קאמר מתוך שעושה ככרות גדולות אתי למעבד יותר מצורך י"ט: [ועי' תוספות פסחים לז. ד"ה וב"ה]: על

מה שאין כן בביצה אמר ליה אנא כנהרדעי סבירא לי דאמרי אף בביצה [א] ומאי דעתיך דלמא מעברי ליה לאלול [ב] האמר רב חיננא בר כהנא מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר: ואין אופין פתין גריצין אלא רקיקין: [ג] תנו רבנן ב"ש אומרים אין אופין פת עבה בפסח [א] וב"ה מתירין [ג] וכמה פת עבה אמר רב הונא טפח שכן מצינו בלחם הפנים טפח מתקיף לה רב יוסף אם אמרו בזריזין יאמרו בשאינן זריזין אם אמרו בפת עמלה יאמרו בפת שאינה עמלה אם אמרו בעצים יבשים יאמרו בעצים לחים אם אמרו בתנור חם יאמרו בתנור צונן אם אמרו בתנור של מתכת יאמרו בתנור של חרס אמר רב ירמיה בר אבא שאלית את רבי ביחוד ומנו רב מאי פת עבה פת מרובה איכא דאמרי אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב שאלית את רבי ביחוד ומנו רבינו הקדוש מאי פת עבה פת מרובה ואמאי קרו ליה פת עבה משום דנפישא בלישה אי נמי באתריה דהאי תנא פת מרובה פת עבה קרו ליה מכדי משום דקטרח טרחא דלא צריך הוא מאי אריא פסח אפי' בשאר ימים טובים נמי אין הכי נמי ותנא ביו"ט דפסח קאי תניא נמי הכי ב"ש אומרים אין אופין פת [ד] מרובה ביום טוב וב"ה מתירין: **מתני'** [ה] אף הוא אמר שלשה דברים להקל מכבדין בית המטות ומניחין את המוגמר ביו"ט ועושין גדי מקולם בלילי פסחים [ו] וחכמים אוסרין: **גמ'** אמר רב אסי מחלוקת לגמר אבל להריח דברי הכל מותר מיתיבי אין מכבדין בית המטות ביום טוב [ז] ושל בית רבן גמליאל מכבדין אמר רבי אליעזר בר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל ולא היו מכבדין בית המטות ביום טוב אלא מכבדין אותן מערב יום טוב ופורסין עליהם סדינין למחר כשאורחים נכנסין מסלקין את הסדינין ונמצא הבית מתכבד מאליו אמרו לו אם כן אף בשבת מותר לעשות כן ואין מניחין את המוגמר ביו"ט ושל בית רבן גמליאל מניחין אמר רבי אליעזר בר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל ולא היו מניחין את המוגמר ביום טוב אלא מביאין ערדסקאות של ברזל ומעשנין אותן מערב יום טוב ופוקקין נקביהן מערב יום טוב למחר כשאורחים נכנסין פותחין את נקביהן ונמצא הבית מתגמר מאליו אמרו לו א"כ אף בשבת מותר לעשות כן אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב אסי [ח] מחלוקת להריח אבל לגמר אסור איבעיא להו מהו לעשן רב ירמיה בר אבא אמר רב אסור ושמואל אמר [ט] מותר רב הונא אמר אסור מפני שמכבה אמר ליה רב נחמן ונימא מר מפני שמבעיר א"ל תחלתו מכבה וסופו מבעיר א"ר יהודה על גבי גחלת אסור על

למפונקים או למי שריחו רע. וכגדי מקולם מפני שדומה לקדשים ויאמרו מותר להקדיש ולאכול קדשים בחוץ: **גמ'** מתנוקם לגמר. כשאסרו חכמים לא אסרו אלא כשמניחו כדי לגמר בו כלים שנותן המתתה עם הלבונה והגחלים תחת הבגדים להכניס בהן ריח דלמו להנאת הגוף הוא אלא להכשיר כלים אבל מניח לבונה על גבי גחלים להריח ריח מותר שהנאת הגוף ולאוכל נפש דמי. והשתא למאי דקאמר רב אסי לא הוי טעמא דרבנן משום דבר השוה לכל נפש כדפרישית לעיל אלא משום דלקשוט כלים הוא מכוין ולקמן הדר ביה מחמת קושיא: **כשאורחים נכנסין.** שהן קרויין לסעודת הגשיא לכבוד יום טוב: **ערדסקיאות.** אגליגלייר"ש והם נבובים ומנוקבים: **ופוקקין נקביהן.** לשמור העשן והריח שלא יצא: **אם כן.** לא היו חבריו חלוקין עליו דאף בשבת מותר לעשות כן אלא ודאי ביום טוב היו מניחים לפיכך נחלקו עליו. מכל מקום גמרינן מינה דלאו לגמר הוה אלא להריח ולכבוד האורחין ואפלוג רבנן עליה למיסר להניחו ביום טוב אליבא דתנא קמא ולר"א בר צדוק אפי' רבן גמליאל לא התיר ואת אמרת דברי הכל מותר: **מתנוקם להריח.** התם הוא דשרי רבן גמליאל להניח ביום טוב כדי להריח כתנא קמא דרבי אליעזר בר צדוק ורבנן אסרי דבעינן דבר השוה לכל נפש: **מהו לעשן.** פירות בעשן בשמים לקלוט טעם הבושם: **אסור.** דתפנוק יתירא הוא ואין שוה לכל נפש אלא לאיסטניס ובהאי עשן איכא אב מלאכה כדמפרש רב הונא טעמיה דרב מפני שהוא מכבה הגחלים כשנותן אבקת הבשמים עליהן: **ושמואל אמר מותר.** דאוכל נפש הוא וראוי אף לעניים אלא שאינו מצוי להם ודמי למזדמן לו גבי בי"ט כדאמרינן בכתובות (שם): **מפני שמכבה.** כדפרישית. איכא [ט] שוה לכל נפש לפיכך אסור לעשות אב מלאכה בשבילה: **ונימא מר מפני שמבעיר.** הבשמים שגם זה אב מלאכה: **אמר ליה תחילתו מכבה וסופו מבעיר.** ותרוייהו הוו ביה ותנא קמא נקטי: **על גבי גחלת אסור.** דאיכא מכבה ומבעיר: על

מסורת הש"ס

א) [מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה ח טוש"ע א"ח סימן תקו סעיף ה]:
ב) מיי' פכ"א מהל' שבת הל' ג ופ"ד מהל' יו"ט [הל' ו] ופ"ח מהל' תמיד הל' יא טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף ג וסי' תקכ וסי' תקיא סעיף ד וסי' תעו סעיף א:
ג) מיי' פי"ד מהל' יו"ט הל' ו טוש"ע א"ח סי' תקיא סעיף ד:

רבינו חננאל

בר כהנא] משמיה דר' מימות עזרא לא מצינו אלול מעובר. ואין אופין פיתן גריצות אלא רקיקין, מ"ט כיון דרקיקין נפיש טרחייהו, אף הוא אינו אופה אלא כדי מה שיאכל ביו"ט בלבד, וכך מפורש בירושלמי. ת"ר **בית שמאי אומרים אין אופין פת עבה בפסח** וב"ה מתירין. ואוקמה כמה פת עבה טפח, שכן מצינו בעובי לחם הפנים טפח. ואתקיף לה רב יוסף אם התירו עובי טפח בלחם הפנים, שכן עשייתן ע"י כהנים שזריזין הן, ואין מניחין אותו להחמיץ, והן פת עמילה בשיפה ובבעיטה, ונעשים בתנור של מתכת, בעצים יבישין ובתנור חם, יאמרו בפת של הדיוט שאין בה אחת מכל אלו. משום רבינו הקדוש אמרו מאי פת עבה פת מרובה, כלומר נפישא (בגירצא) [בלישה], ומשום טירחא יתירא אמרו ב"ש, ולא תימא בפסח בלבד, אלא בכל יו"ט, כדתניא בית שמאי אומרים אין אופין פת עבה ביו"ט וב"ה מתירין. **מתני'** אף הוא אמר ג' **דברים להקל**, מכבדין המטות. תניא אין מכבדין את המטות, של בית ר"ג היו מכבדין, א"ר אלעזר בר' צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית ר"ג ולא היו מכבדין ביו"ט, אלא מכבדין מערב יו"ט ופורסין עליהן סדין, ולמחר כשאורחין נכנסין היו מסלקים את הסדינין ונמצא הבית מתכבד. אמרו לו זה אף בשבת מותרין לעשות כן. **אין מניחין את המוגמר ביו"ט**, של בית ר"ג היו מניחין, א"ר אלעזר בר' צדוק לא היו מניחין מוגמר, אלא ערדיסקות של ברזל היו מעשנין מערב יו"ט ופוקקים נקבים שלהן, ולמחר כשאורחין נכנסין היו פותחין נקביהן, ונמצא הבית מתגמר מאיליו, אמרו לו זה אף בשבת מותר לעשות כן. א"ר **אסי** מחלוקת לגמר הבית, אבל לגמר להריח דברי הכל מותר. ויש נוסחא אחרינא דברי הכל להריח אסור. **איבעיא להו מהו** לעשן. פירוש לעשן פירות שהוא מכשירי אוכל נפש, ר' ירמיה אמר רב אסור מפני שתחלתו מכבה וסופו מבעיר. **אמר** רב יהודה על גבי גחלת אסור שהוא מכבה ומבעיר מכשירי אוכל נפש.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמאי דעתיך:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מקולם. ובני בעיו חוצה לו. עיין בכרש"י פסחים גג ע"א ד"ה מקולם ובדף עד ע"א ד"ה מקולם:

לעזי רש"י

ברייר"א [ברייד"א]. (לחם) חבוט (נלוש היטב).
אנצינצשיר"ש [אינצינשיר"ש]. מחתות (לשריפת קטורת).

מוסף רש"י

מה שאין כן בביצה. לענין בישה לא הקילו ביו"ט שני דלאשם הנאה להגשות לשל גליות, דאילו ר"ה עולה בזה אסורה בזה (לעיל ו.) דאין ר"ה שוה לימים טובים של גליות דאילו ר"ה ממיר יו"ט שני דליה ועולה בזה אסורה בזה (שבת קלט:). **אף בביצה.** עולה בזה מותרת בזה (לעיל ו.). **דמאי דעתיך.** לאסרה בשני לרחוקים מנ"ד, דלמא מעברי ליה לאלול. כתקנה הראשונה למנות מיום שני ולעשות שני ימים, כגון שלא נאו עד יום שלשים ואחד (שם). מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. ואע"פ שתקנו, לא אירע שבאו עדים מן המנהה ולמעלה חוץ מאותה הפעם ועדיין לא נתקנה. אלא דנקטו מימות עזרא, משום דבימיו עבדוהו דכתיב בעזרא (נחמיה ח) ויביום השני, ונראלם השנה שמתעי (לעיל ו.). **וכמה פת עבה** כו' **טפח.** ואפילו הכי אכו בית הלל, אבל עפי מעופה לא (פסחים לז.). **שכן מצינו בלחם הפנים.** שהוא אסור לגא ממן דלאמרינן במנחות (מז.) כל המנחה אשר תקריבו וגו' לרבות לחם הפנים לחימוץ לאהרה שלא יחמיצו, ואפילו הכי עובי דפנותיו טפח, דהיינו לחם שהיו לו פנים ואין פנים פחותין מטפח (פסחים שם). **אם** אמרו. והתירו עובי טפח, **בזריזין.** כהנים שנקיאין בשימורו שלא יחמיץ, יחיכו לכל אדם שאינן זריזין (שם).

ה) לעיל ו. ע"ש ר"ה יט: ע"ש לב. ע"ש, ז) פסחים לז., ג) [שם], ד) [בפסחים אי' עבה], ה) [עדיות פ"ג מי"א], ו) [תוספתא פ"ב], ז) [שמות לה:], ח) [סוכה ה.], ט) [יומא לח.], י) [לעיל יח.], כ) [ד"ה תניא לפני ד"ה וב"ה], ל) [שמות יב], מ) [שמות יב], נ) [מיט. רש"ש], ס) [לעיל יח.], ע) דפת מרובה דקאמר לאו ביותר מכדי לרכו קאמר אלא היינו פתים. כל"ל רש"ל.

עצר בא ואילך תשש כחה של חמה ולא היו סורתין עליה למערכה (שם). **בתנור חם.** בכל יום תמיד היו מסיקין תנור של מקדש לאפיית מנחות ולחמי תודה ושל מתכת היה כדאמר בזבחים בפ' דם חטאת (שם). **ביחוד.** ביו לביני, רביה דר' ירמיה רב, רביה דרב רבינו הקדוש, ליגנא אחריגא ביחוד בגירור, כמו (יומא נד.) וידעו ביחוד ששם אהרן נגמו (פסחים שם). **פת מרובה.** הרבה מרכין ביחד, ולאו משום חימוץ נקט לה, ובחברין דקיים קאמר ומשום דקא טרח טירחא דלא צריך הוא (שם). **דנפישא בלישה.** כשלשין אותה, עבה היא העיסה כשהיא כולה ביחד (שם). **תניא נמי הכי.** דלאו משום חמץ נקטיה אלא משום טירחא, דהא הכא לא תני פסח (שם).

בפת עמלה. שאינה ממהרת להחמיץ, שעמילתה מעכבתה, עמלה בריי"ש, כדתנן (מנחות עו.) כל המנחות טעונין שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה (פסחים שם). **בעצים יבשים.** שהיו מביאים אותן מימות החמה כדאמרינן בתענית (לא.) מחמשה